

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ КОРПОРАТИВНИХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

© 2016 ГУЦАЛЮК О. М.

УДК 658.52:38.24

Гуцалюк О. М.

Концептуальні засади забезпечення економічної безпеки корпоративних інтеграційних процесів

Об'єктивне зростання кількості проявів і сили впливів негативних факторів-загроз із боку зовнішнього оточення актуалізує питання забезпечення економічної безпеки національних суб'єктів господарювання. У статті враховано, що поряд з протидією загрозам підприємства прагнуть до розвитку, однією з форм якого є створення корпоративних структур і провадження інтеграційних процесів. Досягнення бажаного рівня економічної безпеки корпоративної структури пропонується забезпечувати шляхом оптимізації співвідношення ресурсів і компетентностей, навичок, умінь чи технологій щодо їх використання в рамках інтегрованого логістичного ланцюга створення вартості. При цьому реалізація інтеграційного процесу виступає саме інструментом досягнення такого оптимального співвідношення, а рівень економічної безпеки розглядається як один з критеріїв оптимізації. В основу забезпечення економічної безпеки корпоративного інтеграційного процесу покладено систему авторських гіпотез. Кожній з висунутих гіпотез відповідає сукупність концептуальних положень, орієнтованих на практичну реалізацію запропонованих підходів. У рамках означених концептуальних положень представлено зв'язок між стимулами та перевагами інтеграції та базисом забезпечення їх безпеки, досліджено відмінності між безпекою функціонування та безпекою розвитку, обґрунтовано використання методології логістики для узгодження інтересів учасників корпоративної структури, доведено доречність застосування ресурсного підходу для управління інтеграцією та безпекою розвитку. Графічне відображення причинно-наслідкових зв'язків між означеними концептуальними положеннями дозволило формалізувати предметну сферу дослідження безпеки корпоративної інтеграції.

Ключові слова: корпоративна структура, економічна безпека, інтеграційний процес, безпека розвитку, ресурс безпеки, корпоративна логістика.

Рис.: 3. **Табл.:** 1. **Бібл.:** 18.

Гуцалюк Олександр Миколайович – кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри фінансів, менеджменту та адміністрування, Кіровоградський інститут розвитку людини Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна» (вул. Покровська, 73, Кропивницький, 25006, Україна)

E-mail: alex-d.88@mail.ru

УДК 658.52:38.24

UDC 658.52:38.24

Гуцалюк А. Н. Концептуальные основы обеспечения экономической безопасности корпоративных интеграционных процессов

Объективный рост количества проявлений и силы влияния негативных факторов-угроз со стороны окружения актуализирует вопрос обеспечения экономической безопасности национальных субъектов хозяйствования. В статье учтено, что совместно с противодействием угрозам предприятия стремятся к развитию, одной из форм которого является создание корпоративных структур и осуществление интеграционных процессов. Достижение желательного уровня экономической безопасности корпоративной структуры предлагается обеспечивать путем оптимизации соотношения ресурсов и компетентностей, умений и технологий их использования в рамках интегрированной логистической цепи создания стоимости. При этом именно реализация интеграционного процесса выступает инструментом достижения такого оптимального соотношения, а уровень экономической безопасности рассматривается как один из критериев оптимизации. В основу обеспечения экономической безопасности корпоративного интеграционного процесса положена система авторских гипотез. Каждой из выдвинутых гипотез соответствует совокупность концептуальных положений, ориентированных на практическую реализацию предложенных подходов. В рамках этих концептуальных положений: представлена связь между стимулами и преимуществами интеграции и базисом обеспечения их безопасности, исследованы отличия между безопасностью функционирования и безопасностью развития, обосновано использование методологии логистики для согласования интересов участников корпоративной структуры, доказана уместность применения ресурсного подхода для управления интеграцией и безопасностью развития. Графическое отображение причинно-следственных связей между предложенными концептуальными положениями позво-

Gutsaliuk O. M. The Conceptual Framework for Ensuring Economic Safety of Corporate Integration Processes

The objective growth of the number of displays and influence of negative factors of threats from the environment actualizes the issue of ensuring economic safety of national economic entities. The article notes that simultaneously with counteracting threats enterprises are working for development, one form of which is the establishment of corporate structures and implementation of integration processes. It is proposed to ensure achieving the desired level of the corporate structure economic safety through optimizing the correlation of resources and competencies, skills and technologies for their use within the integrated logistics value chain. In this case it is the implementation of the integration process that serves as an instrument for achieving this optimal correlation, and the level of economic safety is considered as one of the optimization criteria. The system of authors' hypotheses is taken as the basis for ensuring economic safety of the corporate integration process. Each of the hypotheses corresponds to a set of conceptual principles aimed at practical implementation of the proposed approaches. Within these conceptual principles the relationship between incentives and benefits of integration and the basis for ensuring their safety is presented, the differences between safety of functioning and safety of development are studied, the use of the methodology of logistics to harmonize the interests of participants of the corporate structure is justified, the relevance of applying the resource approach to manage the integration and development safety is proved. The graphical representation of causal relationships between the proposed conceptual principles allowed formalizing the subject area of studying corporate integration safety.

Keywords: corporate structure, economic safety, integration process development safety, resource safety, corporate logistics.

Fig.: 3. **Tabl.:** 1. **Bibl.:** 18.

лило формалізувати предметну область дослідження безпеки корпоративної інтеграції.

Ключеві слова: корпоративна структура, економічна безпека, інтеграційний процес, безпека розвитку, ресурс безпеки, корпоративна логістика.

Рис.: 3. Табл.: 1. Бібл.: 18.

Гуцалюк Алексей Николаевич – кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри фінансів, менеджменту та адміністрування, Кіровоградський інститут розвитку людини «Україна» (ул. Покровська, 73, Кропивницький, 25006, Україна)

E-mail: alex-d.88@mail.ru

Gutsaliuk Oleksii M. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Head of the Department of Finance, Management and Administration, Kirovograd Institute of Human Development of the Open International University of Human Development «Ukraine» (73 Pokrovska Str., Kropyvnytskyi, 25006, Ukraine)

E-mail: alex-d.88@mail.ru

Вступ. Збільшення динамічності та непередбачуваності зовнішнього середовища, зростання вимог споживачів до пропонованої ринком цінності, ускладнення умов ведення конкурентної боротьби та цілий ряд подібних тенденцій потребують від суб'єктів господарювання пошуку нових підходів до забезпечення стабільності свого функціонування чи розвитку. Це можливо при максимально досяжному одночасному врахуванні менеджментом таких суб'єктів, принципів і переваг нових управлінських концепцій (зрозуміло, з урахуванням галузеві приналежності підприємства та специфіки їх діяльності). Як правило, функціонування та розвиток підприємств стикаються з численною кількістю негативних викликів із боку середовища. Відповідно, й використання нових управлінських інструментів можливо лише за умови успішної протидії будь-яким загрозам саме за їх допомогою. Отже, й дослідження питань забезпечення й підтримки економічної безпеки суб'єктів господарювання залишається доволі необхідним та актуальним.

Постановка проблеми й аналіз останніх досліджень. Розглядаючи питання підтримки економічної безпеки підприємств, слід враховувати поширення інтеграційних процесів і коопераційних відносин підприємств. Дійсно, корпоративна інтеграція вже давно перетворилася у певний тренд розвитку світової та національної економічної системи. Підтвердженням тому є розробки таких авторів, як Ю. П. Аніскін [1], В. М. Бурков [6], М. І. Гераськін [7], В. М. Горбатов [8], Ю. О. Мічурінка [15], О. Є. Попов [16], В. В. Боковець [5]. У той же час у більшості випадків дослідниками приділяється увага перебігу процесів корпоративної інтеграції [8; 15], організації корпоративних відносин [6; 7], дослідженню конкурентоспроможності [8] чи розвитку корпоративних структур [1; 5] та безпосередньо корпоративному управлінню [1; 16].

Питання підтримки економічної безпеки корпоративних структур, як правило, розглядаються в рамках дослідження ризиків, що супроводжують угоди зі злиття чи поглинання корпоративних підприємств (докладно розглянуто у працях А. А. Бегаєвої [3] та Д. Депапфіліса [10]). Зрозуміло, що такі дослідження зачіпають лише один із багатьох аспектів забезпечення економічної безпеки корпоративних інтеграційних процесів. Наявні ж розробки у сфері економічної безпеки переважно стосуються рівня функціонування окремих підприємств (так, як це зроблено у працях М. В. Куркіна [14] та Г. О. Гончарова [9]) або держави в цілому (показовою

тут є робота Г. В. Козаченко [12], де визначено зв'язки між загрозами макро-, мезо- та мікрорівнів). Отже, й питання забезпечення економічної безпеки корпоративного розвитку набувають все більшої актуальності.

Метою статті є обґрунтування теоретико-методологічного базису організації управління та формування системи концептуальних положень забезпечення економічної безпеки корпоративних інтеграційних процесів.

Виклад основного матеріалу. Для реалізації поставленої мети сформуємо систему гіпотез, які враховуватимуть одночасну наявність у національній економічній системі тенденцій поширення корпоративної інтеграції і прагнень суб'єктів господарювання підтримувати певний рівень економічної безпеки. Сукупність таких гіпотез ($\{H\}$), у свою чергу, утворить предметну область дослідження. Таку предметну область наведено на рис. 1. Особливістю цієї схеми є те, що вона не лише обґрунтовує систему гіпотез, а й визначає концептуальне підґрунтя щодо забезпечення економічної безпеки корпоративних інтеграційних процесів. Саме зв'язки між поданими на рис. 1 концептами визначають ту чи іншу гіпотезу. Далі наведемо їх більш докладну характеристику та визначимо взаємозв'язок з концептуальними положеннями ($\{K\}$) щодо організації підтримки економічної безпеки інтеграційних процесів (ці положення визначаються в рамках визначених гіпотез).

Перша гіпотеза. Процеси корпоративної інтеграції не лише надають переваги у конкурентній боротьбі, а й збільшують можливості для підтримки бажаного рівня економічної безпеки для всіх учасників інтеграційного процесу за одночасного розширення кількості видів загроз і зростання сили їх кумулятивного впливу. Прийняття цієї гіпотези дозволяє сформулювати ряд положень щодо забезпечення економічної безпеки корпоративних інтеграційних процесів.

Концептуальне положення 1. З огляду на значний перелік мотивів і стимулів для початку інтеграційної взаємодії підприємств, а також враховуючи численність форм і видів утворення корпоративних структур, слід узгоджувати зміст поняття «корпоративний інтеграційний процес» з особливостями та параметрами життєдіяльності конкретних суб'єктів господарювання.

Прийняття управлінських рішень значною мірою залежить від досвіду та уподобань осіб, які їх приймають. Обране такою особою розуміння змісту поняття «корпора-

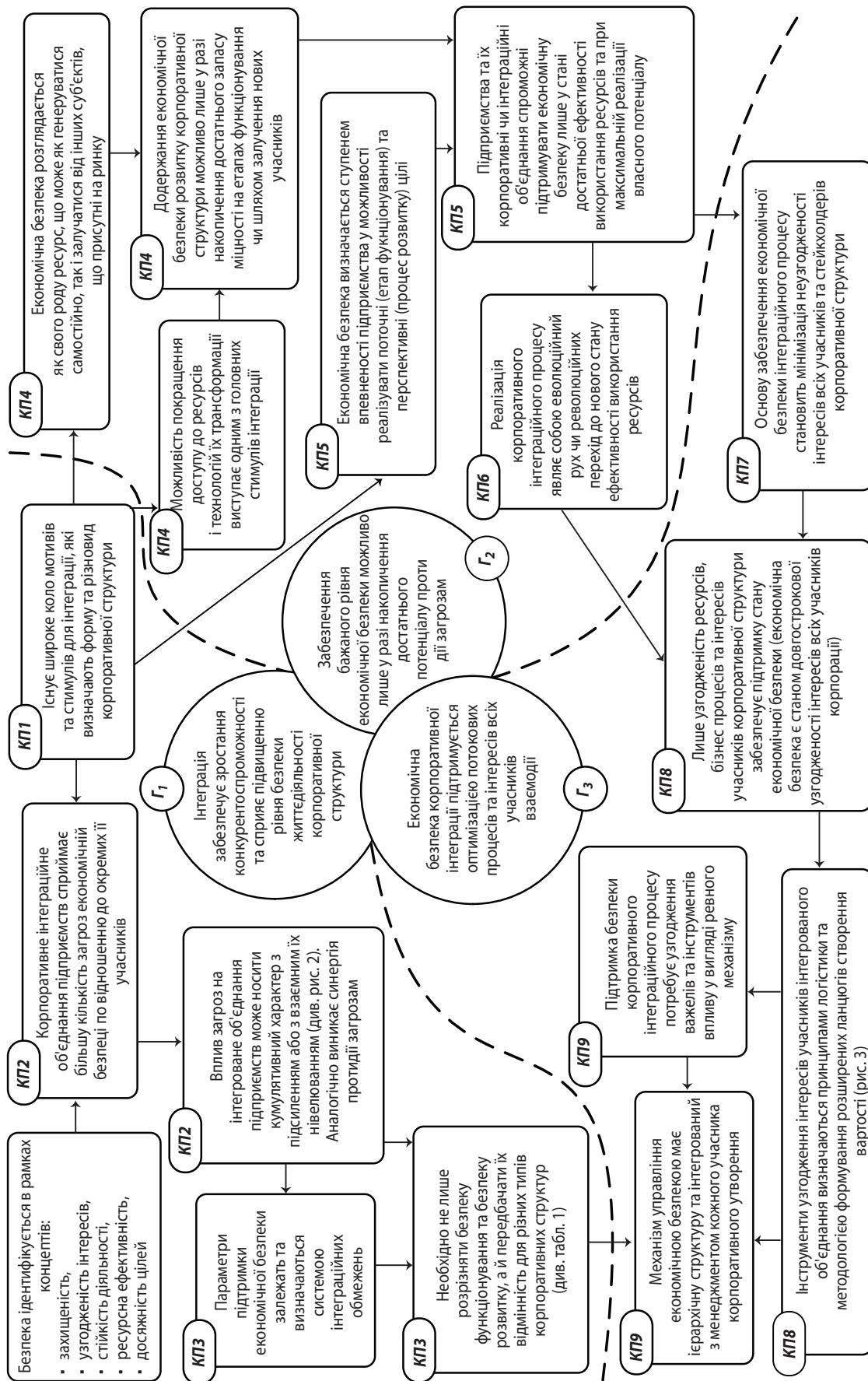

Рис. 1. Логіка забезпечення економічної безпеки корпоративних інтеграційних процесів

тивний інтеграційний процес» врешті-решт впливає на особливі вимоги до його ідентифікації, планування та реалізації. В економічній літературі [1; 3; 5; 8; 10] виділяють переважно такі підходи до утворення корпоративних структур: на основі майнових відносин чи розподілу прав власності (різного роду холдингові об'єднання, концерни, консорціуми чи промислові групи), на основі концентрації контролю над ресурсами (інтеграція навколо збутових компаній чи власників складних для відтворення ресурсів у вигляді картелю чи синдикату), на основі добровільного прийняття ряду інституційних обмежень (концерни, стратегічні альянси, мережні структури тощо). Зрозуміло, що це лише одна з багатьох класифікаційних ознак. При цьому існує цілий ряд стимулів чи передумов для формування корпоративної структури того чи іншого типу. Такі стимули можуть лежати у ринковій (збільшення ринкової влади чи покращення положення на ринку), технологічній (досягнення компліментарності виробництва чи ефекту масштабу), агентській (покращення параметрів корпоративного контролю чи статусу керівництва суб'єктів інтеграції), інформаційній (обмін знаннями) та інших площинах.

Отже, особа, яка приймає рішення, орієнтуючись на об'єктивно існуючі передумови для виникнення корпоративної структури, приймає рішення для старту інтеграційного процесу. Під час такої інтеграції або виникає нове корпоративне утворення, або змінюється архітектура вже наявного утворення. В останньому випадку можливим є як перегляд складу учасників корпоративної структури чи параметрів розподілу прав власності й корпоративного контролю, так і трансформація ключових настанов взаємодії учасників корпоративної інтеграції. Відповідно, під

корпоративним інтеграційним процесом пропонується розуміти всю послідовність дій і чергування практик діяльності, які забезпечують досягнення результату інтеграції.

Концептуальне положення 2. В умовах корпоративного інтеграційного об'єднання підприємств відбувається розширення переліку та ступеня прояву загроз економічній безпеці за рахунок їх кумулятивної дії або за рахунок синергії засобів протидії загрозам з боку учасників корпоративної структури.

Існує широке коло підходів до розуміння економічної безпеки підприємства. Як видно з рис. 1, в основу визначення економічної безпеки підприємства можуть бути покладені такі концепти, як «наявність ресурсів», «захищеність», «узгодженість інтересів», «стійкість» тощо (наявність цих концептів підтверджується, зокрема, розробками [2; 6; 9; 11]). Зрозуміло, що в рамках кожного з концептів можна передбачити виділення різних видів економічної безпеки, розподілених за широким переліком класифікаційних ознак (наприклад, ознаки типу загроз, ступеня впливу чи масштабу загроз). В рамках наявної класифікації видів економічної безпеки доволі поширеним є її розподіл на зовнішню (забезпечується контрагентами підприємства) та внутрішню (підтримується в рамках складових внутрішнього середовища підприємства). В умовах інтеграційного об'єднання підприємств додається ще один проміжний рівень загроз, який пропонується визначити як «інтеграційні фактори загрози». Це такі загрози, які не притаманні для жодного з учасників корпоративної структури або вплив яких значно посилюється саме при об'єднанні підприємств (такий тип загроз пропонуємо ідентифікувати як «кумулятивні загрози»). Схематичне зображення дії таких загроз наведено на рис. 2.

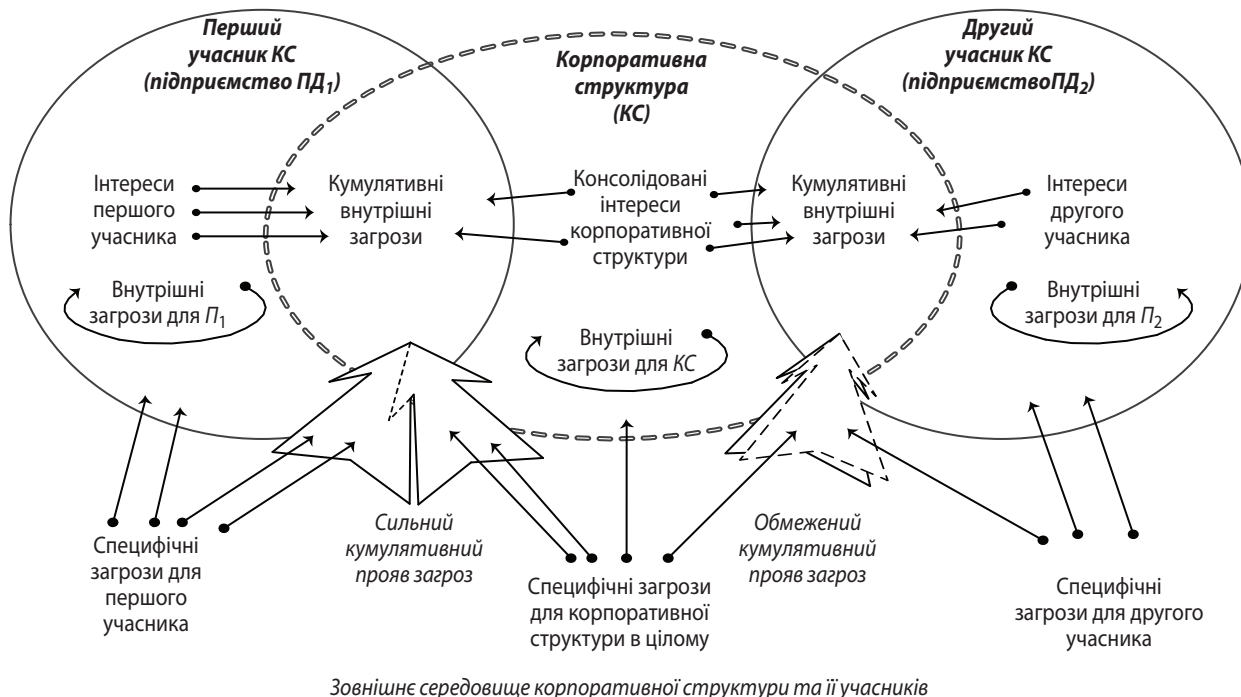

Рис. 2. Особливості прояву загроз економічній безпеці в рамках корпоративної структури чи інтеграційного об'єднання підприємств

Як видно з рис. 2, специфічні саме для інтеграційного об'єднання загрози виникають в місцях координації бізнес-процесів окремих учасників корпоративної структури (в момент узгодження входів одного бізнес-процесу з виходами іншого). Окрім того, ряд специфічних загроз виникає саме під час реалізації інтеграційного процесу, а по завершенні інтеграційних перетворень їх прояв нівелюється (такі загрози пропонуємо ідентифікувати як «загрози інтеграційному розвитку»).

Концептуальне положення 3. Обраний варіант реалізації корпоративного інтеграційного процесу визначає параметри забезпечення економічної безпеки функціонування та розвитку корпоративної структури (при обов'язковому врахуванні відмінностей між підтримкою безпеки функціонування та забезпеченням безпеки розвитку). Отже, й економічну безпеку життєдіяльності корпоративної структури слід розглядати у тісному взаємозв'язку зі стимулами, формами, видами та підходами до проходження циклу інтеграції.

В умовах корпоративної інтеграції відбувається розширення змісту поняття економічної безпеки в напрямку його співвіднесення з параметрами взаємодії учасників корпоративної структури та особливостями її утворення. Основу для такого співвіднесення становить наведене у табл. 1 авторське відображення особливостей такого узгодженого розгляду

корпоративної інтеграції та економічної безпеки. Окрім того, ряд авторів [4; 14] розглядають економічну безпеку як спроможність суб'єкта господарювання реалізовувати свою місію та досягати цілі життєдіяльності. З огляду на те, що система цілей може змінюватися еволюційним чи революційним шляхом, доречним буде розподіляти економічну безпеку корпоративної структури, безпеку функціонування та безпеку розвитку, як це подано у табл. 1.

Друга гіпотеза. Забезпечення бажаного рівня економічної безпеки, як функціонування, так і розвитку корпоративних інтеграційних процесів, можливо лише у разі акумулювання достатнього потенціалу протидії факторам-зарозам.

Концептуальне положення 4. Додержання бажаного рівня економічної безпеки розвитку корпоративної структури можливо лише у разі накопичення достатнього запасу міцності на етапах функціонування чи шляхом залучення нових учасників і їх систем діяльності в процесі інтеграційних перетворень.

Одним із головних стимулів для здійснення інтеграційної взаємодії, як видно з табл. 1, є об'єднання ресурсів. З такої точки зору вельми цікавим є дослідження Д. В. Белкіна [4], який розглядає економічну безпеку підприємства як певного роду ресурс. На думку цього автора, «ресурс економічної безпеки» може генеруватися підприємством

Таблиця 1

Співвіднесення загроз економічній безпеці корпоративної структури з мотивами старту інтеграційного процесу (фрагмент)

Група мотивів	Тип інтегрованого об'єднання	Специфіка та характер прояву факторів-загроз	
		Процеси функціонування	Процес розвитку
1	2	3	4
Ринкові переваги (покращення положення на ринку чи вихід на нові ринки)	Окреме підприємство без інтеграційної взаємодії	Зміна умови платежів, банкрутство споживача, змова конкурентів, зміна лояльності	Брак коштів для виходу на нові ринки чи для підтримки нової маркетингової стратегії
	Жорсткий інтегрований холдинг	До загроз окремого підприємства додаються погрози зростання масштабу виробництва	Кількість учасників не відповідає потенційній ємності ринку. Вади консолідації
	Конгломератне об'єднання на основі майнових відносин	Відсутність взаємної підтримки учасників конгломерату. Ризики взаємодії	Зміна складу учасників не приводить до покращення положення на ринку
	М'яке інтеграційне об'єднання зі спільними цілями	Опортуністична поведінка в рамках угод про взаємодію. Складність узгодження цілей	Невідповідність нових угод про взаємодію запитам ринку. Невірний вибір учасників
Технологічні переваги (економія за рахунок масштабу та інвестицій)	Окреме підприємство без інтеграційної взаємодії	Ризики при узгодженні технологічного процесу з партнерами чи постачальниками	Ризики при зміні правил роботи з постачальниками чи фінансуванні інновацій
	Жорсткий інтегрований холдинг	Втрата гнучкості виробничого процесу. Зростання логістичних ризиків	Складність залучення нових учасників. Зростання витрат на технологічне оновлення
	Конгломератне об'єднання на основі майнових відносин	Слабка узгодженість бізнес-процесів учасників. Відсутність переваг при конкуренції	Невірний вибір напряму фінансування розвитку. Ризики старту нових видів діяльності
	М'яке інтеграційне об'єднання зі спільними цілями	Ризики невідповідності характеристик та параметрів систем діяльності учасників	Складності для консолідації ресурсів на програму розвитку. Невірний вибір атрактора

Закінчення табл. 1

1	2	3	4
Інформаційні переваги (активізація обміну інформацією та знаннями)	Окреме підприємство без інтеграційної взаємодії	Обмеженість доступу та висока вартість інформації. Атаки на інформаційні системи	Невірна конфігурація нових сховищ даних. Обмеженість фінансування бажаних змін
	Жорсткий інтегрований холдинг	Зростання витрат на захист інформації. Вади в організації доступу до знань	Невідповідності між інформаційним та оновленими логістичними потоками
	Конгломератне об'єднання на основі майнових відносин	Збільшення кількості користувачів інформації призводить до її асиметрії	Вади у визначенні регламенту доступу до інформації і знань для нових учасників
	М'яке інтеграційне об'єднання зі спільними цілями	Витік конференційної інформації. Порушення вимог доступу до спільних знань	Залучення учасників із меншим ступенем захисту інформації чи відсутнім знанням

самостійно, а може придбатися у сторонніх організацій. Основу такого підходу становлять прийняті тлумачення категорії ресурс як «кількісної міри можливості виконання будь-якої діяльності» (неможливість ведення діяльності як фактор-загроза) та як «умови отримання бажаного результату» (отримати бажаний результат можна за рахунок певних перетворень, які супроводжуватимуть інтеграційні процеси).

Отже, будемо вважати, що такий ресурс економічної безпеки може розглядатися як один із факторів прийняття рішення про інтеграцію чи дезинтеграцію. Відповідно, пропонуємо означені у табл. 1 фактори вважати пріоритетними чи базовими факторами (передумовами) старту інтеграційних процесів. У той же час до них додаватимуться додаткові чи компліментарні фактори старту інтеграції. Отже, «ресурс економічної безпеки» виступатиме одним із таких факторів.

Концептуальне положення 5. Одними з головних передумов забезпечення економічної безпеки корпоративної структури виступають рівень наявного потенціалу й ефективність її діяльності в поточній конфігурації учасників, наявних у них ресурсів та технологій обробки акумульованих ресурсів.

Визначення безпеки як особливого роду ресурсу тісно перетинається з розробками С. О. Арефьева [2] щодо представлення економічної безпеки як «стану ефективного використання підприємством своїх ресурсів і можливостей». За таких умов здійснення трансформаційних процесів (такі процеси супроводжують як інтеграційні перетворення, так і безпосередньо акти розвитку) має приводити до покращення поточного «стану ефективного використання ресурсів». В іншому випадку можна стверджувати про економічно небезпечний розвиток чи про зростання загроз безпеці корпоративного утворення. Тож передбачимо наявність в основі управління перебігом корпоративного інтеграційного процесу так званого ресурсно-компетентнісного підходу до менеджменту. Безпека розвитку у такому випадку забезпечуватиметься шляхом оптимізації співвідношення ресурсів і компетентностей, навичок, умінь чи технологій щодо їх використання в рамках інтегрованого логістичного ланцюга створення вартості. При цьому реалізація

інтеграційного процесу виступає саме інструментом досягнення такого оптимального співвіднесення, а рівень економічної безпеки розглядається як один із критеріїв оптимізації.

Концептуальне положення 6. Реалізація корпоративного інтеграційного процесу поміж іншим являє собою перехід до нового стану ефективності використання ресурсів шляхом еволюційного (трансформація наявних у рамках корпоративного об'єднання інституціональних норм та інтеграційних угод) чи революційного (зміна архітекtonіки корпоративного об'єднання) розвитку.

Згідно з поданою на рис. 2 схеми корпоративна структура стикається зі значною кількістю факторів-загроз, які переважно формуються в зовнішньому оточенні та здійснюють кумулятивний вплив на параметри її життєдіяльності. Тут занадто, що не можна охарактеризувати стан підприємства як «економічно безпечний» у разі значної кількості негативних впливів і загроз із боку середовища. Водночас, якщо бізнес-процеси підприємства узгоджені з такими впливами та наявний ресурс економічної безпеки, можна стверджувати про достатню захищеність підприємства. Отже, забезпеченість економічної безпеки корпоративної структури виникає лише у разі досягнення відповідності між наявним потенціалом корпоративного підприємства, умовами оточення та умовами інституціоналізації параметрів взаємодії учасників інтеграційної взаємодії.

Третя гіпотеза. Прийняття ресурсного підходу як головного мотиву старту інтеграційної взаємодії та основи управління рівнем економічної безпеки корпоративної структури вимагає раціональної організації її бізнес-процесів і їх орієнтації на забезпечення максимальної узгодженості інтересів усіх стейкхолдерів.

Концептуальне положення 7. Основу забезпечення економічної безпеки інтеграційного процесу становить мінімізація неузгодженості інтересів усіх учасників і стейкхолдерів корпоративної структури (як наявних, так і потенційно можливих після завершення інтеграційно-дезинтеграційного циклу).

Доволі часто економічна безпека дослідниками вивчається з точки зору спроможності чи наявності перешкод для досягнення підприємством певної системи цілей, а та-

кож з точки зору рівня захищеності економічних інтересів підприємства перед зовнішніми впливами. Тут слід врахувати, що в умовах корпоративної структури існує ціла система інтересів її учасників, від рівня оптимальності якої залежить і кількість негативних факторів-загроз. Більш того, під час реалізації інтеграційного процесу відбувається перегляд таких інтересів, та проходить тимчасова втрата узгодженості між ними. Така ситуація є додатковою загрозою саме для безпеки розвитку. У цьому контексті вельми цінним є дослідження Л. С. Шульженко [18], яка пропонує розглядати наявні протиріччя між учасниками стратегічного альянсу як загрози його економічній безпеці. Отже, щодо мети дослідження передбачимо, що корпоративний конфлікт будь-якого типу можна навести як один чи сукупність факторів-загроз.

Концептуальне положення 8. Підґрунтя для узгодження інтересів учасників корпоративної структури мають складати концепція корпоративної логістики та методологія формування розширених ланцюгів створення вартості. Відповідно, оскільки узгодженість інтересів забезпечує підтримку стану економічної безпеки, то й економічну безпеку треба визначати як стан довгострокової узгодженості інтересів усіх учасників інтеграційного об'єднання.

Як вірно зазначає Г. В. Єфімова [11, с. 11], забезпечити економічну безпеку корпоративної структури можливо лише у разі створення сприятливих умов для її функціонування, а у випадку цього дослідження – ще й для розвитку. На думку автора, сприятливість умов функціонування досягається у разі забезпечення відповідності між наявними ресурсами та бізнес-процесами щодо їх перетворення. Сприйнятливості умов розвитку, в свою чергу, передбачає забезпечення відповідності поточних та наступних умов залучення ресурсів до бізнес-процесів корпоративного підприємства. Цілком слушним є також твердження Л. С. Шульженко [18, с. 362] щодо необхідності досліджувати економічну безпеку корпоративного утворення з урахуванням особливостей взаємодії його учасників і стейкхолдерів. Таким чином, актуалізується питання пошуку інструменту оптимізації такої

взаємодії бізнес-процесів окремих учасників корпоративної структури.

Саме тому пропонуємо використовувати концепцію реконфігурування ланцюгів постачань [17] та корпоративну логістику [13] не лише як інструмент забезпечення узгодженості бізнес-процесів корпоративного утворення, а і як інструмент забезпечення економічної безпеки корпоративного інтеграційного процесу. За такого підходу інструментарій логістики забезпечує сприйнятливості умов розвитку корпоративної структури й оптимізує вимоги до перебігу інтеграційного процесу. Графічне відображення досягнення такої сприйнятливості умов розвитку за допомогою інструментів корпоративної логістики наведено на рис. 3.

Зазначимо, що однією з перших робіт щодо визначення саме факторів-загроз для логістичної системи підприємства були розробки М. В. Куркіна [14, с. 232–246]. Інші автори оперували поняттям логістичного ризику, а отже, обмежували кількість факторів впливу. Подана на рис. 3 схема в цілому оперується на підхід М. В. Куркіна. Водночас у ній враховано не лише ризики в рамках бізнес-процесів одного підприємства. Ця схема, по-перше, передбачає їх кумулятивний вплив (це відповідає задекларованому на рис. 2 підходу). По-друге, на рис. 3 визначено умови для забезпечення економічної безпеки інтеграційного процесу шляхом використання інструментарію корпоративної логістики.

Концептуальне положення 9. Підтримка економічної безпеки корпоративного інтеграційного процесу потребує використання значної кількості важелів та інструментів впливу, які разом із інституціональним забезпеченням взаємодії утворюють відповідний управлінський механізм, який має ієрархічну структуру й інтегрований з менеджментом кожного учасника корпоративного утворення.

Пропозиція використання корпоративної логістики як інструменту оптимізації використання ресурсного потенціалу корпоративної структури та його узгодження з бізнес-процесами її учасників орієнтується лише на сприяння досягненню встановлених цілей. Ця пропозиція відповідає представленню змісту економічної безпеки

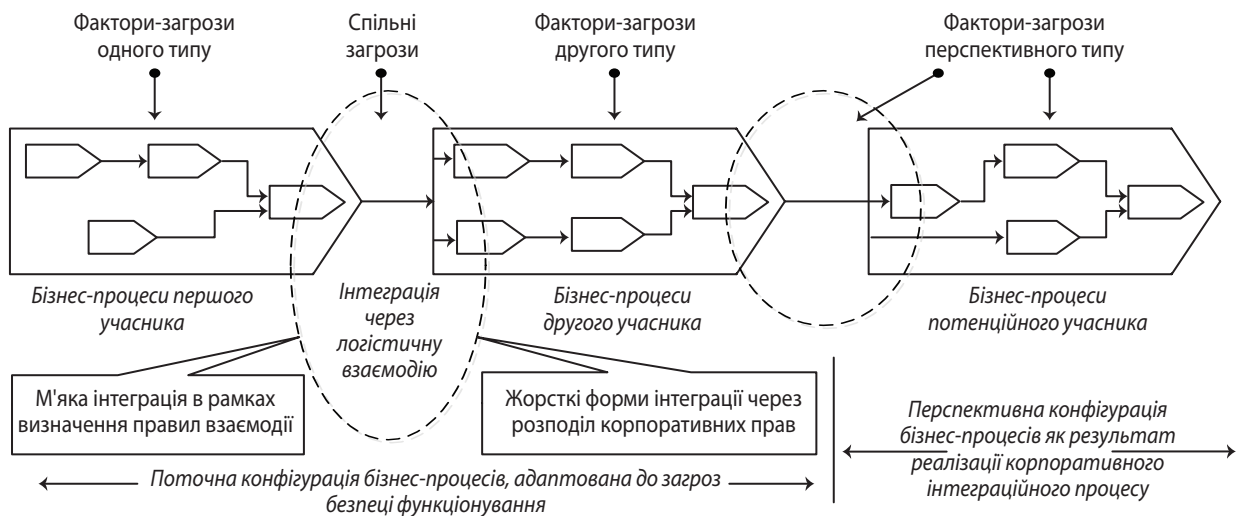

Рис. 3. Потокне представлення економічної безпеки інтеграційного процесу

в рамках концептів «узгодженість інтересів» та «можливість досягнення цілей». В свою чергу, такі концепти, як «захищеність» і «стійкість життєдіяльності» вимагають одночасного використання й «традиційних» методів управління економічною безпекою. Зрозуміло, що такі методи мають використовуватися в рамках всіх поданих на рис. 2 напрямів прояву факторів-загроз. Більш того, при створенні інструментарію забезпечення економічної безпеки слід враховувати складну архітектуру корпоративної структури.

Висновки. В статті сформульовано ряд гіпотез щодо забезпечення економічної безпеки функціонування та розвитку корпоративних структур. При цьому розглянуто варіант розвитку, заснований на інтеграційних циклах і зміні параметрів інституціоналізації взаємодії учасників корпоративної структури. Детальний розгляд означених гіпотез дозволив визначити причинно-наслідкові зв'язки між концептуальними положеннями щодо підтримки рівня економічної безпеки корпоративних інтеграційних процесів.

Доведення висунутих гіпотез створює підґрунтя для досягнення бажаного рівня економічної безпеки корпоративної структури шляхом оптимізації співвідношення ресурсів і компетентностей, навичок, умінь чи технологій щодо їх використання в рамках інтегрованого логістичного ланцюга створення вартості. При цьому реалізація інтеграційного процесу виступає саме інструментом досягнення такого оптимального співвідношення, а рівень економічної безпеки розглядається як один із критеріїв оптимізації. У той же час актуалізується розробка аналітичного інструментарію та системи показників оцінки рівня економічної безпеки корпоративних процесів, орієнтованих на ресурсно-процесне розуміння корпоративної безпеки. Саме визначення переліку таких показників й інструментів їх кількісного оцінювання і постає перспективами подальших розробок автора. Отримання означеного інструментарію одночасно дозволить провести емпіричну оцінку запропонованих гіпотез та, у разі їх доведення, трансформувати розроблені концептуальні положення у практичну площину.

ЛІТЕРАТУРА

1. Анискин Ю. П. Корпоративное управление инновационным развитием / Под ред. Ю. П. Анискина. – М. : Омега-Л, 2007. – 411 с.
2. Арефьев С. О. Определение категории «экономическая безопасность предприятия» / С. О. Арефьев // Бизнес Информ. – 2009. – № 3. – С. 82–85.
3. Бегаева А. А. Корпоративные слияния и поглощения. Проблемы и перспективы правового регулирования : монография / А. А. Бегаева. – М. : Инфотропик Медиа, 2010. – 256 с.
4. Белкин Д. В. Основные подходы к исследованию экономической безопасности предприятий / Д. В. Белкин // Вестник Тольяттинского государственного университета. – 2011. – № 4. – С. 183–186.
5. Боковец В. В. Теоретико-методичні засади управління корпораціями : монографія / В. В. Боковець – Київ : Кондор, 2016. – 206 с.

6. Бурков В. Н. Механизмы согласования корпоративных интересов / В. Н. Бурков, В. В. Дорохин, В. Г. Балашов. – М. : ИПУ РАН, 2002. – 73 с.

7. Гераськин М. И. Согласование экономических интересов в корпоративных структурах / М. И. Гераськин. – М. : ИПУ РАН, 2005. – 293 с.

8. Горбатов В. М. Конкурентоспособность и циклы развития интегрированных структур бизнеса : монография / В. М. Горбатов. – Харьков : ИД «ИНЖЭК», 2006. – 592 с.

9. Гончаров Г. О. Теоретичні та практичні основи вдосконалення системи економічної безпеки малого підприємництва в Україні : монографія / Г. О. Гончаров. – Полтава : Техсервіс, 2014. – 332 с.

10. Депафиллис Д. Слияния, поглощения и другие способы реструктуризации компании / Д. Депафиллис. – М. : Олимп-Бизнес, 2007. – 960 с.

11. Єфімова Г. В. Визначення категорій «економічна безпека підприємства» і «безпечний розвиток підприємства» / Г. В. Єфімова, С. М. Марущак // Бізнес Інформ. – 2013. – № 11. – С. 8–13.

12. Козаченко Г. В. Система економічної безпеки: держава, регіон, підприємство : монографія / Ред. Г. В. Козаченко. – Луганськ : Промдрук, 2014. – 337 с.

13. Корпоративная логистика. 300 ответов на вопросы профессионалов / Под. ред. В. И. Сергеева. – М. : ИНФРА-М, 2005. – 976 с.

14. Куркин Н. В. Управление экономической безопасностью развития предприятия : монография / Н. В. Куркин. – Днепрпетровск : АРТ-ПРЕСС, 2004. – 452 с.

15. Мичурина О. Ю. Теория и практика интеграционных процессов в промышленности : монография / О. Ю. Мичурина. – М. : ИНФРА-М, 2012. – 287 с.

16. Попов О. Є. Розподіл і реалізація корпоративного контролю при формуванні капіталу акціонерного товариства : монографія / О. Є. Попов, А. М. Котов, Т. Г. Зайцева. – Харків : ВД «ІНЖЕК», 2009. – 320 с.

17. Шапиро Дж. Моделирование цепи поставок / Под ред. В. С. Лукинского ; пер. с англ. – СПб. : Питер, 2006. – 720 с.

18. Шульженко Л. С. Економічна безпека стратегічного альянсу в контексті теорій взаємодії / Л. С. Шульженко // Бізнес Інформ. – 2013. – № 8. – С. 361–366.

REFERENCES

- Aniskin, Yu. P. *Korporativnoye upravleniye innovatsionnyy razvitiyem* [Corporate governance and innovative development]. Moscow: Omega-L, 2007.
- Arefev, S. O. "Opredeleniye kategorii «ekonomicheskaya bezopasnost predpriyatiya»" [The definition of the category «enterprise economic security»]. *Biznes Inform*, no. 3 (2009): 82-85.
- Begayeva, A. A. *Korporativnyye slyaniya i pogloshcheniya. Problemy i perspektivy pravovogo regulirovaniya* [Corporate mergers and acquisitions. Problems and perspectives of legal regulation]. Moscow: Infotropik Media, 2010.
- Belkin, D. V. "Osnovnyye podkhody k issledovaniyu ekonomicheskoy bezopasnosti predpriyatiy" [The main approaches to the study of economic security of enterprises]. *Vestnik Tolyattinskogo gosudarstvennogo universiteta*, no. 4 (2011): 183-186.
- Bokovets, V. V. *Teoretyko-metodychni zasady upravlinnia korporatsiyamy* [Theoretical and methodological foundations of corporate governance]. Kyiv: Kondor, 2016.

- Burkov, V. N., Dorokhin, V. V., and Balashov, V. G. *Mekhanizmy soglasovaniya korporativnykh interesov* [Mechanisms of harmonization of corporate interests]. Moscow: IPU RAN, 2002.
- Depamfilis, D. *Sliyaniya, pogloshcheniya i drugiye sposoby restrukturyzatsii kompanii* [Mergers, acquisitions, and other restructuring of the company]. Moscow: Olimp-Biznes, 2007.
- Gorbatov, V. M. *Konkurentosposobnost i tsikly razvitiya integrirovannykh struktur biznesa* [Competitiveness and development cycles of integrated business structures]. Kharkiv: INZhEK, 2006.
- Geraskin, M. I. *Soglasovaniye ekonomicheskikh interesov v korporativnykh strukturakh* [The harmonization of economic interests in corporate structures]. Moscow: IPU RAN, 2005.
- Honcharov, H. O. *Teoretychni ta praktychni osnovy vdoskonalennia systemy ekonomichnoi bezpeky maloho pidpriemnytstva v Ukraini* [Theoretical and practical bases of improvement of the system of economic security of small business in Ukraine]. Poltava: Tekhservis, 2014.
- Kozachenko, H. V. *Systema ekonomichnoi bezpeky: derzhava, rehion, pidpriemstvo* [System of economic security: state, region, enterprise]. Luhansk: Promdruk, 2014.
- Korporativnaya logistika. 300 otvetov na voprosy professionalov* [Corporate logistics. 300 answers to questions of professionals]. Moscow: INFRA-M, 2005.
- Kurkin, N. V. *Upravleniye ekonomicheskoy bezopasnostyu razvitiya predpriyatiya* [Economic security management of enterprise development]. Dnepropetrovsk: ART-PRESS, 2004.
- Michurina, O. Yu. *Teoriya i praktika integratsionnykh protsessov v promyshlennosti* [Theory and practice of integration processes in industry]. Moscow: INFRA-M, 2012.
- Popov, O. Ye., Kotov, A. M., and Zaitseva, T. H. *Rozpodil i realizatsiia korporativnoho kontroliu pry formuvanni kapitalu aktsionerного tovarystva* [Distribution and implementation of corporate control in the capital formation of joint stock companies]. Kharkiv: INZhEK, 2009.
- Shapiro, Dzh. *Modelirovaniye tsepi postavok* [Modeling the supply chain]. St. Petersburg: Piter, 2006.
- Shulzhenko, L. S. "Ekonomichna bezpeka stratehichnoho aliansu v konteksti teorii vzaiemodii" [Economic security of strategic Alliance in the context of interaction theories]. *Biznes Inform*, no. 8 (2013): 361-366.
- Yefimova, H. V., and Marushchak, S. M. "Vyznachennia katehorii «ekonomichna bezpeka pidpriemstva» i «bezpechnyi rozvytok pidpriemstva»" [The definition of the category «enterprise economic security» and «safe development of an enterprise»]. *Biznes Inform*, no. 11 (2013): 8-13.